

Korporacje-giganci

Dział VII „Świat globalnych zależności” · wymaganie F3 (fakultatywne) · 45 minut

Metryczka

Pytanie wiodące: „Czy globalne korporacje bardziej pomagają, czy zagrażają?”

Etap · czas: LO kl. III / technikum kl. III-IV · 45 min · metoda: interaktywne dossier sprawy + debata

Powiązanie z podstawą: Dz.U. 2025 poz. 382, Dział VII, wymaganie fakultatywne F3 — „na wybranych przykładach ocenia wpływ korporacji międzynarodowych, w tym technologicznych, na życie społeczne i gospodarcze oraz środowisko, a także formułuje opinię w tej sprawie i podejmuje dyskusję;”

Cele i umiejętności (siatka, s. 11-12): Cel 1 (rozumienie sfery publicznej), Cel 3 (własne opinie), Cel 4 (poszanowanie opinii innych) · Umiejętność 1 (analiza informacji), Umiejętność 2 (argumentacja), Umiejętność 3 (dialog).

Pojęcia (Przewodnik dla nauczyciela — glosariusz): korporacja międzynarodowa, monopol, suwerenność, odpowiedzialność korporacyjna.

Środki: karta pracy LF3 (3 warianty UDL), rzutnik/tablica, dostęp do danych o firmach (media branżowe, PIP), kody QR. Sprzęt uruchom przed lekcją.

Cele w języku ucznia

- Oceniam wpływ wybranej korporacji na społeczeństwo, gospodarkę i środowisko (korzyści i koszty).
- Analizuję konkretne dane ze źródeł i odróżniam fakt od opinii.
- Formułuję własną opinię i podejmuję dyskusję z szacunkiem dla innych zdań.
- Odnoszę temat do własnego życia jako konsument i pracownik (glokalność).

Przebieg lekcji (7 / 28 / 10)

Faza	Czas	Nauczyciel	Uczeń	Forma
Wprowadzająca	7 min	Prowokacja wizualna + pytanie wiodące i cele; rutyna Widzę-Myślę-Zastanawiam się	Analiza materiału, pierwsze skojarzenia, pytania	Forum klasy
Realizacyjna	28 min	Facylitacja pracy w stacjach (studium przypadku); pilnuje faktu vs opinii i oznaczania danych zmiennych	Praca w grupach na danych; notatki; przygotowanie wniosków	Grupy 3-4 os.
Podsumowująca	10 min	Zbiera wnioski; wyjściówka i informacja zwrotna	Prezentacja; wyjściówka; wpis do portfolio	Prezentacja + refleksja

Faza wprowadzająca (7 min)

PROWOKACJA · DZIAŁ VII

02 / 04

Ile z mojego dnia zależy od kilku firm?

Prześledź jeden poranek: telefon, ubrania, jedzenie, droga.

Trzy znaki. Cały poranek.

● ▲ ◆ kilka firm

FEG fundacjaedukacji globalnej.pl

Pokaż, jak wiele codziennych usług i produktów pochodzi od kilku globalnych firm. Zapytaj: „Ile z mojego dnia zależy od kilku korporacji?”. Poprowadź rutynę:

- **Widzę** — jakie firmy rozpoznaję w swojej codzienności?
- **Myszę** — co to znaczy — na co mają wpływ?
- **Zastanawiam się** — czego nie wiem — jakie są koszty i korzyści ich obecności?

Zbierz kilka głosów na forum (bez oceniania). Zapowiedz pytanie wiodące i cele.

Faza realizacyjna (28 min)

Podziel klasę na grupy — każda analizuje dossier jednej korporacji (korzyści i koszty), potem debata. Każda liczba ze źródłem; dane zmienne oznaczcie.

STACJA 1 · Amazon w Polsce

Dane (każda liczba ze źródłem):

- Inwestycje od 2012: **>38 mld PLN** (8 mld w 2024); wkład do PKB >27 mld PLN; >19 tys. zatrudnionych. (*media branżowe*) (*dane 2025/2026*)
- Koszty: krytyka PIP i związków (normy wydajności, monitoring); kara **752,4 mln EUR** we Włoszech (monopol). (*PIP / media*) (*dane 2025/2026*)
- Zadanie: wypiszcie korzyści i koszty społeczne.

Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreście.

STACJA 2 · TSMC (mikroprocesory)

Dane (każda liczba ze źródłem):

- TSMC produkuje **>90%** najbardziej zaawansowanych mikroprocesorów świata; inwestycja 165 mld USD w Arizonie. (*media tech*) (*dane 2025/2026*)

- Koszty środowiskowe: zakłady na Tajwanie pochłaniają **>6,4%** energii elektrycznej wyspy oraz ogromne ilości wody. (*media tech*) (dane 2025/2026)
- Zadanie: oceńcie koszt środowiskowy wobec korzyści technologicznych.

Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreście.

STACJA 3 · Korzyści obecności korporacji

Dane (każda liczba ze źródłem):

- Inwestycje, miejsca pracy, transfer technologii, wpływ na PKB.
- Finansowanie kosztownych badań i przełomowych technologii (np. AI, zaawansowane czipy).
- Zadanie: wskażcie największą korzyść i uzasadnijcie danymi.

Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreście.

STACJA 4 · Koszty i ryzyka

Dane (każda liczba ze źródłem):

- Unikanie podatków; kontrola prywatności; monopolizacja rynków.
- Warunki pracy w centrach logistycznych; presja na standardy socjalne państw.
- Zadanie: wskażcie największe ryzyko i możliwą regulację.

Zadanie grupy: uzupełnijcie w karcie pracy — na czym polega zależność/problem · przyczyna · skutek · działanie/„u mnie w życiu”. Liczby, które warto samodzielnie zweryfikować, podkreście.

STUDIUM PRZYPADKU · ŚWIAT GLOBALNYCH ZALEŻNOŚCI

DANE 2024–2025

> Amazon w Polsce: bilans obecności

Globalny gigant e-commerce należy do największych zagranicznych inwestorów i pracodawców w Polsce. Zestawiamy korzyści z kosztami — po stronie danych i kontroli.

1 KORZYŚCI
co firma wnosi do gospodarki

PONAD

38 mld PLN

łączna wartość inwestycji w Polsce — magazyny i centra logistyczne

Źródło: doniesienia medialne, 2024–2025

PONAD

19 tys.

osób zatrudnionych w Polsce

Źródło: doniesienia medialne, 2024–2025

2 KOSZTY I RYZYKA
co budzi zastrzeżenia

KARA ANTYMONOPOLOWA

752,4 mln EUR

nałożona na Amazon we Włoszech — nie w Polsce

Źródło: doniesienia medialne, 2024–2025

KONTROLE

Warunki i tempo pracy w centrach logistycznych — przedmiot kontroli inspekcji pracy.

Źródło: Państwowa Inspekcja Pracy (PIP), 2024–2025

> **Jak zważyć ten bilans — więcej w nim korzyści czy kosztów?**

Pytanie do dyskusji na lekcji. Odpowiedź poprzyj konkretnymi danymi z infografiki.

Dane: doniesienia medialne oraz PIP, 2024–2025. Wartości podane za źródłami — nie zaokrąglono.

fundacjaedukacjiglobalnej.pl **FEG**

Legenda. Dane w tej lekcji zaktualizowano do wartości 2025/2026 (weryfikacja 03.07.2026). Liczby roczne/kwartalne odświeżaj przy kolejnych edycjach.

Debata: czy korporacje osłabiają suwerenność państw?**Stanowiska w debacie**

Forma: debata panelowa (2 stanowiska). Przedstaw stanowiska bez rozstrzygania sporu — najpierw kontrakt grupowy (por. Przewodnik dla nauczyciela).

Perspektywa technokratyczno-rynkowa

- tylko globalne podmioty finansują przełomowe technologie;
- inwestycje modernizują rynki pracy i podnoszą PKB.

Perspektywa suwerennościowo-socjalna

- Big Tech jako quasi-państwa: unikanie podatków, kontrola prywatności, monopolizacja;
- warunki pracy ponad standardami socjalnymi państw.

Faza podsumowująca (10 min)

Zbierzcie wnioski: korporacje niosą realne korzyści i realne koszty. Przeprowadźcie debatę panelową i przedstawcie oba stanowiska bez rozstrzygania.

DZIAŁ VII · ŚWIAT GLOBALNYCH ZALEŻNOŚCI · LF3
G-31

Waga korzyści i kosztów

Korporacje transnarodowe — co kładziemy na dwie szale. Materiał nie rozstrzyga, pokazuje obie strony.

+

KORZYŚCI

co wnoszą

Inwestycje

Kapitał i inwestycje w lokalną gospodarkę.

Technologie i wiedza

Dostęp do know-how, badań i standardów.

Miejsca pracy i eksport

Zatrudnienie, kwalifikacje, wejście na rynki.

-

KOSZTY

co obciąża

Unikanie podatków

Przenoszenie zysków uszczupla budżety państw.

Prywatność i dane

Kontrola nad danymi użytkowników.

Warunki pracy

Standardy w łańcuchach dostaw i podwykonawstwie.

Waga przechyla się zależnie od tego, **co i jak zmierzysz**. Oceń sam/sama.

Materiał poglądowy — zestawienie jakościowe, bez rozstrzygania.

FEG
fundacja edukacji globalnej.pl

Wyjściówka (exit ticket)

1. Podaj jedną korzyść i jeden koszt obecności wybranej korporacji (z danymi).
2. Wskaż jeden mechanizm, którym korporacja wpływa na państwo.
3. Sformułuj własną opinię i jeden kontrargument.

Wpis do portfolio. Uczeń zapisuje: dossier jednej korporacji (korzyści i koszty ze źródłami) oraz własną, uzasadnioną opinię z kontrargumentem. Materiał do działań (np. audyt konsumencki — Katalog działań obywatelskich).

Spodziewane wnioski (klucz dla nauczyciela)

Podpowiedzi, ku czemu prowadzić — nie podawaj ich z góry.

- **Korzyści:** inwestycje i technologie są realne i policzalne.
- **Koszty:** podatki, prywatność, monopol i praca to realne ryzyka.
- **Skala:** niektóre firmy mają potencjał większy niż budżety państw.
- **Spór:** ocena zależy od przyjętych wartości — bez rozstrzygania.

Kryteria sukcesu (ocenie kształtujące)

Uczeń zrealizował cele lekcji, jeśli:

- ocenia wpływ korporacji w trzech wymiarach (społeczny, gospodarczy, środowiskowy),
- opiera ocenę na danych ze źródeł,
- formułuje opinię i podejmuje dyskusję z szacunkiem,
- odróżnia fakt od opinii.

Oceniamy sposób analizy i argumentacji, nie poglądy ucznia. Dominuje informacja zwrotna (por. Ocenianie i rubryki).

Różnicowanie (UDL)

Wariant z rusztowaniem: słowniczek, dossier z podkreśleniami, gotowy podział korzyści/koszty i pytania pomocnicze.

Wariant rozszerzony: pełne dossier sprawy (Amazon lub TSMC), debata panelowa i propozycja regulacji z oceną jej ograniczeń.

Multiperspektywa. Temat sporny — prezentuj 2 stanowiska bez rozstrzygania. Oddzielaj policzalne dane od ocen wartościujących.

Powiązania i materiały

- **Karta pracy:** „Karta pracy LF3” — 3 warianty UDL (osobny print-friendly PDF).
- **Portfolio:** wpis „Dossier korporacji + moja opinia”.
- **Katalog działań obywatelskich:** audyt konsumencki lub publikacja opinii.
- **Kompendium (Moduł 9):** tło i źródła w sekcji „Korporacje międzynarodowe”.

Fundacja Edukacji Globalnej · materiał edukacyjny — treść bezstronna · fundacjaedukacjiglobalnej.pl